

Hejzel Prajor

HARFA ZA ELI

Prevela
Dubravka Popadić Grebenarević

 Laguna 

DEN

Danas je jedna žena došla u Ambar. Kosa joj je bila boje orahovog drveta. Oči su joj bile boje paprati u oktobru. Čarape su joj bile boje trešnje, što je bilo upadljivo jer je ostatak njene odeće bio tmurnih boja. Nosila je ogromnu platnenu torbu preko ramena. Torba je imala veliku kopču (četvrtastu), ali je visila otvorena. Ženina usta bila su otvorena. Premeštala se s noge na nogu pored vrata, pa sam joj rekao da uđe. Moje reči su zvučale pomalo nerazgovetno usled činjenice da sam nosio masku. Upitala me je šta sam rekao, pa sam je skinuo, kao i štitnike za uši i ponovio. Ušla je. Čarape su joj bile crvene. Kao i lice.

„Žao mi je što sam ovako neuljudna, ali ja sam zapanjena.“ Iskreno rečeno, tako je i izgledala. „Da li ste... niste, da li ste... vi napravili sve ove?“

Rekoh joj da jesam.

„Au! Prosto ne mogu da verujem!“, rekla je ona, osvrćući se uokolo.

„A zašto ne?“, upitao sam.

„Pa ovo nije nešto što očekujete da nađete usred nedodijele! Prolazila sam pored vaše staze toliko puta a pojma nisam imala da se ovde nalazi sve ovo!“

Spustio sam štitnike za uši i masku na radni sto i obavestio je da sve ovo *jeste* ovde. Možda je trebalo i da naglasim da ovo nije usred nedodijele. Nipošto. Eksmur je od svih mesta koje znam ono u koje treba najpre doći i moja radionica je izuzetno posećen deo Eksmura. Ipak, nisam to rekao. Bilo bi nepristojno da joj protivrečim.

Jutarnje svetlo se prelivalo na nas s tri prozora. Uokviravalo je obrise kosih krovnih greda. Preplavljivalo je svetlom zgužvane iverke drveta. Posrebrivljalo je ivice krivina i lukova svuda oko nas i stvaralo rastegnute senke na podu.

Žena je tresla glavom i kosa boje orahovine odskakala joj je od lica. „Divno! Prelepe su, stvarno su prelepe! Ovo je prizor kao iz bajke. I čudno je da sam na ovo mesto, od svih dana, nabasala baš danas!“

Danas je subota, 9. septembar 2017. Da li je to posebno čudan dan da se nabasa na Ambar harfi? Učtivo sam se nasmešio. Nisam bio siguran da li ona želi da je pitam zašto je to čudno. Mnogi ljudi smatraju čudnim nešto što uopšte ne smatram čudnim, i mnogi ljudi ne smatraju čudnim ono što smatram stvarno čudnim.

Žena je nastavila da gleda u mene i onda da zuri uokolo po ambaru, a onda je ponovo gledala u mene. Zatim je povukla ućkur na svojoj platnenoj torbi da bi je bolje namestila preko ramena i rekla:

„Ne ljutite se što vas pitam... Jeste li dugo ovde?“

Kazao sam joj da sam ovde jedan sat i četrdeset tri minuta. Pre toga sam bio napolju, u šumi, u šetnji. Ona se nasmešila i dodala:

„Ne, hoću da kažem, imate li ovo mesto dugo? Kao radionicu?“

Rekao sam joj da sam došao ovde kad sam imao deset godina i da mi je sad trideset četiri, što znači (objasnio sam joj u slučaju da nije baš dobra u matematici) da sam ovde dvadeset tri godine.

„Ne! Ne mogu da verujem!“ , rekla je ona opet. Izgleda da je imala problem s verovanjem. Odmahnula je glavom. „Mora da ovo sanjam.“

Ponudih se da je uštinem.

Nasmejala se. Smeh joj je bio zanimljiv: praskav i pomalo frktav.

Zatim sam joj prišao i rukovao se s njom jer je to ono što se radi. Štipanje nije nimalo učtivo. Toliko sam znao.

„Zovem se Den Holis, eksmurski graditelj harfi“, rekao sam.

„Drago mi je. Ja sam Eli Džejkobs, eksmurska... žena domaćica.“

Žena domaćica ne znači da ste udati za dom. To znači da ste žena koja je udata za muškarca i da vaš muž ide na posao svakog dana, a *vi* ne idete na posao uopšte, ali kad se suprug vrati kući, on očekuje večeru na stolu i da po kući brišete prašinu, da usisavate i obavljate raznovrsne poslove kao što su peglanje i pranje, i mnogo toga što se dešava u kući, zapravo se od vas očekuje da uopšte ne izlazite iz kuće, izuzev da se prebacite do supermarketa i onda obilazite uokolo s kolicima i spiskom za kupovinu i da izgledate tužno. Koliko mnogo toga je usađeno u reč domaćica. Pogledao sam je saosećajno.

„Baš neobično“, zamišljeno je izgovorila, pogledom ponovo bludeći po ambaru. „Sviranje harfe bilo je na mom spisku.“

Upitao sam da li misli na spisak za kupovinu.

Zastala je za trenutak i pogledala me je, a obrve su joj se savile u luk.

„Ne, moj spisak do četrdesete. Mnogo ljudi ih, izgleda, ima. Znate – spisak onoga što treba uraditi pre nego što napunite četrdesetu. Kao, na primer, da se pliva s delfinima i vidi Veliki kineski zid.“

Upitao sam je da li je plivala s delfinima, a ona je odgovorila da nije. Upitao sam je da li je videla Veliki kineski zid i ona je rekla ne. Onda je dodala da dotle ima još nekoliko godina. Upitao sam je koliko, ali nije ništa kazala. Možda nije to trebalo da je pitam. Mnogo toga ne treba pitati, i bojim se da je ovo jedno od tih pitanja. Zato sam je pitao je šta će se desiti ako ne uspe da pliva s delfinima ili ne vidi Veliki kineski zid, ili svira harfu pre nego što napuni četrdesetu.

Rekla je: „Ništa.“

Zaćutali smo.

„Ovde divno miriše“, prokomentarisala je konačno. „Volim miris drveta.“

Bilo mi je drago što je to primetila jer većina ljudi ne primećuje, i bilo mi je drago što je to cenila. Onda je pokazala harfe.

„Izuzetne su“, rekla je, „hoćete li mi nešto reći o njima?“

Rekao sam joj da su to harfe tradicionalnog keltskog stila i da su bile prilično široko rasprostranjene u Britaniji tokom srednjeg veka, naročito na severu i zapadu. Rekao sam joj da sam izrezbario *Vilenjakinju* prema sopstvenom dizajnu od drveta sikomora koje se obušilo kraj potoka pre četiri godine. Pomenuo sam da sam napravio *Šumsku vilu* od prastare

bukve i *Konopljarku* od ružinog drveta. Pokazao sam joj fioke sa žicama i objasnio da su crvene C, crne F i bele A, B, D, E i G. Ispričao sam joj da je svaka različite debljine i da je važno koliko su zategnute. Pokazao sam joj rupe sa zadnje strane i kako su one učvršćene unutra. Objasnio sam kako se upotrebljavaju poluge da bi se izoštrio ton. Ispričao sam joj o oblucima. Dao sam joj nekoliko komada drveta da ih drži i uporedi im težinu. Proširio sam priču objašnjavajući različite rezonance pojedinih vrsta drveta.

Onda sam shvatio da se nisam mnogo raspitivao o njoj, pa sam prestao da govorim i postavio sam joj sledeća pitanja: Kako si? Da li imaš kućnog ljubimca? Šta imaš u toj ogromnoj torbi? Koja ti je omiljena boja? Koje je tvoje omiljeno drvo? Gde stanuješ? Da li uživaš u tome što si eksmurska supruga i domaćica? Da li bi htela sendvič?

Ona mi je dala sledeće odgovore: dobro, hvala; ne; veliki fotoaparat i notes i termos sa supom; crvena; breza; oko sedam-osam kilometara odavde; hm; to bi bilo vrlo lepo.

Napravio sam dvanaest sendviča. Bili su s krem sirom i isekao sam ih na trouglove jer sam smatrao je ona dama.

Primetio sam da mi sečenje hleba uvek pomaže u razmišljanju. Takođe mi neke dobre misli padaju na pamet kad sečem drvo da bih napravio harfe. Možda sam zbog toga, nad trouglastim sendvičima, doneo jednu odluku.

ELI

„On ti je *poklonio* jednu?“

„Da.“

„Tek tako?“

„Pa, recimo.“

Klajv je spustio časopis o automobilizmu i počeo pažljivo da posmatra moje lice. Obrve su mu se spojile i između njih su se pojavila dva duboka uspravna nabora.

„Pretpostavljam da me zavatlavaš?“

„Ne“, rekla sam i dodala: „Ne zavatlava“, da bih to naglasila.

„Dakle, on je ponudio, a ti si je jednostavno uzela?“

„Pa, bilo je... teško je bilo reći *ne*.“

Ovo će biti škakljivo. Nisam to mogla da objasnim ni samoj sebi, a kamoli da ponudim objašnjenje nekom drugom. Baš zbog toga sam se vozikala po Eksmuru poslednjih pola sata – često se zaustavljajući da bih pogledala u prtljažnik kola i proverila da je to istina – pre nego što sam se konačno krenula kući.

Naša prijatna, ali preterano radoznala komšinica Polina bila je u bašti, pa sam ušla pravo unutra. Uputila sam se u kuhinju. Nakratko sam ovlaš poljubila muža u proređene zaliske. Potražila sam čajnik, napunila ga, poprskala se vodom usput i odustala. Zatim sam istrtiljala čitav niz zamršenih rečenica koje su zvučale površno i besmisleno. Pocrvenela sam, shvatila sam to, pocrveneći još više. Sad sam mlitavo stajala uz frižider, cereći se.

Klajv je zatvorio časopis i povukao kragnu svog pulovera. „Izvini, El, ali moram da te pitam: *Koliko* dugo poznaješ tog čoveka?“

Misli su mi odlutale u prošlost do tog čudnog susreta; ogromnih otvorenih vrata ambara koja su me mamila unutra, toplog mirisa drveta, svetla koje je padalo na mnoštvo harfi, i tamo, među svima njima, usamljene figure. U rukama mu je bila neka alatka, ali sećanje me je već varalo i nisam mogla tačno da kažem šta je to bilo. U početku je izgledao kao vanzemaljac. Donji deo lica mu je bio pokriven plavom maskom i nosio je štitnike za uši, kao zaštitu od strugotine i buke mašina. Ali istog trenutka kad ih je skinuo zapanjila me je lepota tog muškarca. Bio je visok i žilav, s tamnom, raščupanom kosom. Premda mu je koža delovala preplanulo, u njoj je bilo neke čudne prozračnosti. Lice mu je bilo klasično isklesano kao da je mnogo promišljanja ušlo u svaku liniju i krivinu. Ali ono što mi je zaista pobudilo radoznalost bile su njegove ogromne, tamne oči. Nikada pre nisam videla takve oči.

„Tek jutros sam ga prvi put srela.“

Klajv je bio zabezeknut kao što sam bila i ja sat ranije. Nagnuo se napred, a izraz lica mu se kolebao između zabavljenosti i neverice. „Ne shvatam.“

Nasmejala sam se mehanički. Objašnjenja su mi se vrtela po glavi, ali nijedno od njih nije uspevalo da se oblikuje u reči.

Klajv se očigledno spremio da me otprati do obližnje psihijatrijske ustanove.

„Dođi i pogledaj“, pokušala sam. Kad je bude video, sigurno će biti oduševljen kao i ja.

Povela sam ga napolje u vedru svežinu septembarskog vazduha. Polina, primetila sam sa zahvalnošću, nije više bila tu. Automobil je ostao nezaključan. Širom sam otvorila prtljažnik. Klajvu su oči skoro ispale iz duplji.

„Ah!“, povikala sam glasom u kome su se spajali ironija i olakšanje.

„Dakle, nisam halucinirala!“

Dobro je što imamo hečbek i sedišta koja se obaraju. Izmakla sam se da bih omogućila mužu detaljnu inspekciju.

Harfa je bila izrezbarena od crveno-zlatnog drveta (trešnje, rekao mi je Den, da se slaže s mojim čarapama). Imala je divan sjaj i u svojoj strukturi mramorni talasić na zglobu gde će mi se naslanjati na rame. Svetla keltska šara bila je izrezbarena duž vrata i jedan plavo-crni oblutak bio je ume-tnut u drvo na kruni. Izgleda da Den uvek stavlja eksmurki oblutak u svoje harfe. Svaki oblutak je pažljivo odabran kako bi odgovarao stilu i karakteru instrumenta. Ova harfa – *moja* harfa – bila je divne veličine, meni do struka kad je stajala. Sada je ležala na boku, ugnježdjena udobno na tartan prostirci u prtljažniku automobila.

Klajv je kucnuo u drvo rezonantne kutije, kao da je hteo da proverii da li je istinska.

„Ali ovo je kvalitetan zanatski rad!“

„Znam“, rekla sam samozadovoljno, skoro ponosna na Dena. „On ih pravi celog života.“

„Ovo bi koštalo, pa... dve hiljade funti? Više, verovatno, ako je sve ručni rad. Pogledaj rezbarije duž gornjeg dela.“

„Vrata. To se zove vrat. Valjda.“

Klajv je pomno ispitivao kako samo on može da ispituje.

„Ovo je – moram da kažem – prilično kul! Ali, dušo, nikako ne možemo da je zadržimo. Znaš to, zar ne?“

Glas logike. Ušao je zviždeći kao metak kroz moju izmaglicu nadrealne, opojne radosti i ubo me je kao žaoka.

„Naravno da znam“, promumlala sam.

Klajv se ispravio i odmahnuo glavom. „Taj tip mora da je lud.“

Skočila sam u njegovu odbranu. „On sigurno nije lud. Ali je malo... neobičan.“

„Kako da ne! Šta li ga je spopalo? Žena koju ne poznaje iz Adama dolazi igrajući valcer u njegovu radionicu jednog dana, i on, bez razmišljanja, odlučuje da joj pokloni – da joj *pokloni* – ništa manje nego *harfu*. Ručno rađenu harfu na čiju izradu je verovatno upotrebio više od godinu dana. *Da proda*, dobro, mogao bih da razumem da *proda*, ali da *pokloni*? Samo materijal mora da ga je koštao nešto. Ma hajde, dušo, budi realna! Mora da si pogrešno razumela. Mora da je mislio da ćeš je platiti.“

„Ne, nije. To je baš naglasio.“

Klajv se namrštio, ne mogavši da pojmi takvu misao. „Pa, onda, verujem da ti je nju dao kako bi je isprobala, nadajući se da će je prodati, a ti si sasvim pogrešno razumela.“ Glas mu je zvučao pomalo razdražljivo.

„Nisam! Slušaj, rekla sam mu otprilike petnaest puta da nikako ne mogu to da prihvatim. On jednostavno nije shvatao. Neprestano je pitao zašto ne – i bio je tako... Ne znam, tako otvoren, tako dobronameran, da sam se osetila glupo

i nisam mogla da smislim šta da mu odgovorim. Onda je rekao: Zar ti se ne sviđa harfa? Zvučao je stvarno povređeno.“

„On je zvučao *povređeno*? El, mislim da malo preteruješ.“

„Ne, kunem se da je istina! A onda je počeo da korača po ambaru, da traži drugu, bolju da bi mi je poklonio! Tako da sam morala da mu kažem da je to divna harfa. Morala sam mu reći da obožavam tu harfu. A to je istina. Kako i ne bih? Ali stalno sam ponavljala da nikad neću umeti da je sviram i da će na mene biti protraćena, i nastavila sam da se bunim.“

Nagnula sam se i zurila s ljubavlju u svoj poklon. „Dok sam negodovala, on je samo odneo do automobila i stavio je unutra.“

Misli su mi opet skočile u prošlost. Osećala sam se tako dirnuta izvanrednim postupkom ovog čoveka. Nisam mogla da odolim da ne okinem nekoliko žica dok je harfa ležala tu, na boku, u mojim kolima. Uradila sam to loše, naravno, pošto nikada to ranije u životu nisam učinila, ali zvuk je bio bogat, divlji i rezonantan. Imao je čudno dejstvo, kao pljusak zlatnih varnica koje su se vinule visoko u meni.

„Dobro“, rekao je Den. „Možeš to sad da precrtas na svom spisku.“

Vratio se u ambar brzo i zatvorio vrata za sobom.

Dugo sam zurila u ta vrata.

Danas, od svih dana. Posle sveg mog lutanja i plakanja i prisećanja.

Klajvov glas me je trgnuo i vratio u sadašnjost.

„Slušaj, El, bojim se da će ovo morati da se vrati.“

Njegove reči su se oborile na mene tupom težinom zdravog razuma. Naravno da on nije shvatao koji je danas dan, i šta to znači za mene. Verovatno je trebalo da ga podsetim, ali moja žica tvrdoglavosti mi nije dala.

„Znam. U pravu si“, rekla sam, trudeći se da zvučim kao da mi nije stalo.

Protrljao je šakom čelo, zalizavši se još više.

„Voleo bih da ti je kupim, dušo, ali znaš da to sebi ne možemo da priuštimo. A ionako bi ti uskoro dosadila. Uostalom, nikad nisi pokazala nikakvo zanimanje za sviranje nekog muzičkog instrumenta.“

„Valjda nisam.“

„Ne možemo tom čoveku da budemo dužni. Možda je lutka, ali je veoma vešt, i to bi bilo iskorišćavanje.“

Spustila sam ruku na njegovo rame:

„Znam da bi. Nije uopšte trebalo da je primim. Izvini što sam bila tako glupa. To je bio jedan od onih ludih trenutaka. Ne znam šta me je spopalo.“

„Ne znam ni ja!“, rekao je.

Zatim sam se naterala da kažem: „Da li hoćeš da ideš sa mnom da je vratimo? Mislim da bi te zanimalo da vidiš to mesto. To je jedan ambar na kraju dugačke staze, u divljini, i prepun je harfi – i njihovih delova. Možeš da ih vidiš u svakoj fazi njihovog nastajanja. Zaista je fascinantno!“

Klajv mi je ispitivao lice, njegove sive oči su svrdlale kroz mene. „Kako si ga, dođavola, ti našla?“

„Otkrila sam ga slučajno. Nema ga ni na jednom znaku pored puta, ali palo mi je na pamet da se popnem stazom i vidim kuda vodi. Pretpostavljala sam da bi tamo mogao da bude lep pogled. Nikako nisam očekivala da ću naći radio-nicu harfi. Svakako nisam ni sanjala da ću se vratiti kući s harfom.“

„Taj momak je ludak!“, rekao je Klajd. „Ili hoće da ti se uvuče pod suknju. U svakom slučaju, bilo bi pogrešno zadržati tu stvar.“

Brzo sam povukla ruku s njegovog ramena. Sve što je preostalo od čarolije bilo je odmah svirepo uništeno.

„Ne verujem da moja suknja ima veze s ovim!“, obrecnula sam se. „Ali u pravu si, treba da je vratim.“

Zalupila sam prtljažnik. Klajv je krupan muškarac i navikla sam da me nadvisi, ali u tom trenutku sam se osećala izuzetno malom.

„Vratiću je odmah. Nema smisla čak ni da se izvlači iz kola, zar ne?“ Naprezala sam se da obuzdam oštri, nazalni zvuk u svom glasu. „Ideš li?“

Ponovo je odmahnuo glavom. Ponekad me zapanjuje njegov nedostatak radoznalosti.

„Ne. To bi ti trebalo rešiš. Ako pođem s tobom, izgledaće da sam te prisilio da je vratiš. Ispašće da sam gad od čoveka. Idi ti, i ne zaboravi da naglasiš da je to tvoj izbor, i da nećeš više s tim imati nikakve veze. U redu, ljubavi?“

U redu, ljubavi nije ništa olakšalo. Nisam bila raspoložena da mi se kaže *u redu, ljubavi*. Ali sam ušla u automobil i odvezla se uz brdo i natrag putem kojim sam i došla, do Ambara harfi.

DEN

Vratila je harfu. Bio sam tužan. Pretpostavljam da je poklanjanje harfi jedna od onih mnogobrojnih stvari koje ne treba da se rade.

Zašto ne bih mogao da joj poklonim harfu? Njoj se sviđa harfa. Ona želi harfu. Zar to nije moja harfa? Napravio sam je sopstvenim rukama, sopstvenim drvetom, koristeći testere, lepak i šmirgle. Želim da joj poklonim harfu. Ona izgleda misli da ja sigurno želim novac za harfu i kaže da joj je žao, koliko god da joj se sviđa, zaista nije u situaciji da je kupi. Ne želim novac za harfu. Nipošto! Kad bi mi dala novac za harfu, to ne bi bio poklon, zar ne? Ona je ne bi cenila toliko. Želim da ona bude cenjena. Ja želim da je ceni ona, eksmurska domaćica, zato što je sviranje harfe na njenom spisku šta uraditi do četrdesete, a kakav je smisao imati spisak ako ne uradiš ono što je zapisano na njemu? To je dobra harfa, napravljena od trešnjevog drveta. Trešnja nije njeno omiljeno drvo već breza, ali ja nemam nijednu harfu napravlenu